

120. OBLJETNICA PRVE JAVNE TELEFONSKE MREŽE U HRVATSKOJ

DUNJA MAJNARIĆ RADOŠEVIĆ □ HT muzej, Zagreb

HT muzej započeo je novu 2007. g. izložbom Izbor iz izložbi *HT muzeja na temu početaka telekomunikacija*, i to u sklopu muzejsko-promotivne akcije *Noć muzeja*, koja se 26. siječnja obilježavala diljem Hrvatske. Pritom je kao prateća filatelistička vrednota tiskana i treća spomen-omotnica HT muzeja, naravno, s prigodnim žigom (likovna obrada Ivica Librića), kojom je obilježen veliki jubilej hrvatskih telekomunikacija – 120. obljetnica uključenja u promet prve javne telefonske mreže u Zagrebu i Hrvatskoj.

Naime, u vrijeme kada se Hrvatska nalazila u sastavu Austro-Ugarske Monarhije, u prvoj polovici 1886. g. Ministarstvo javnih radova i komunikacija u Budimpešti raspisalo je natječaj za izgradnju lokalne javne telefonske mreže u Zagrebu. Među prijavljenim kandidatima, na prijedlog Gradskog poglavarstva Zagreba i Zemaljske vlade, Ministarstvo javnih radova i komunikacija iz Budimpešte izdalo je 7. kolovoza 1886. g. Dozvolbenu ispravu, tj. koncesiju, zagrebačkom poduzetniku Vilimu Schwarzu.

Vilim Schwarz prvu je telefonsku centralu za javnu uporabu smjestio u svoju kuću na uglu Tkalčičeve ulice i Krvavog mosta. Centrala je bila LB (induktorska) sustava od 100 brojeva, izgrađena u Beču, a telefonski aparati kojima se koncesionar prema Dozvolbenoj ispravi morao koristiti bili su zidni telefoni tipa Vecsey, proizvedeni u Budimpešti. Gradska telefonska mreža za javni promet u Zagrebu i njezina centrala proradile su već 21. prosinca 1886. g. No službeno uključenje u promet obavljeno je 1. siječnja 1887., kada je u gradu s 2 000 kuća i 34 200 stanovnika bilo priključeno prvih 45 telefonskih pretplatnika koji su već isti mjesec obavili ukupno 2 475 razgovora.

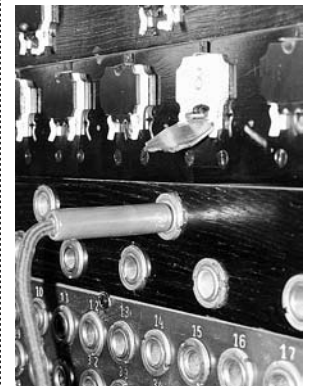
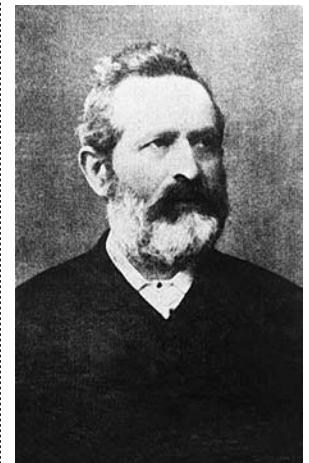
Koncesija je Vilimu Schwarzu dodijeljena na dvadeset godina, ali mu je nakon sedam godina oduzeta. Državnim postupkom oduzimanja koncesija i otkupom privatnih telefonskih mreža u Austriji i Ugarskoj 1893. g. Schwarzova je telefonska mreža, sa svim pripadajućim uređajima, otkupljena za 18 000 forinti. Kao državna telefonska mreža počela je posloovati 1. siječnja 1894. g.

Podaci da je telefon, koji je izumljen 1876. g., samo pet godina nakon toga – 1881. godine, proradio i u Zagrebu, a da je prva javna telefonska mreža u Zagrebu puštena u rad 1887., tj. samo devet godina nakon prve takve konstrukcije (1878. g.) u New Havenu u Americi, vrijedni su podaci jer pokazuju da je Hrvatska u drugoj polovici 19. st. bila sudionikom tih izuzetno važnih procesa u razvoju telekomunikacija već na samim počecima telefonije.

S obzirom na značenje telekomunikacija u današnje vrijeme opće globalizacije, HT muzej je inicirao akciju postavljanja spomen-ploče na pročelje zgrade na Krvavome mostu 2, u kojoj je prije 120 godina službeno puštena u rad prva gradska telefonska centrala za javni promet u Hrvatskoj.

Hrvatske telekomunikacije d.d. postavile su tu spomen ploču koju je, uoči Međunarodnog dana muzeja, a na sam međunarodni Dan telekomunikacija 17. svibnja 2007. u 11 sati, otkrio predsjednik uprave T-HT-a i glavni izvršni direktor Ivica Mudrinić.

Tako je u starogradskom tkivu Zagreba u kamenu uklesan važan podatak o hrvatskoj tehničkoj baštini, tj. zabilježena je prisutnost Hrvatske u samim počecima telekomunikacija u svijetu.

sl. 1. Vilim Schwarz, koncesionar prve induktorske telefonske centrale u Zagrebu i Hrvatskoj.

sl. 2. Dio induktorske centrale s kraja 19. st.

THE 120TH ANNIVERSARY OF THE FIRST PUBLIC TELEPHONE NETWORK IN CROATIA

The HT Museum – Croatian Post and Telecommunication Museum started 2007 with an exhibition *A Selection of Exhibits from the HT Museum on the topic of the beginnings of telecommunications and in the context of the museum promotion campaign Museum Night*, which was marked, at the prompting of the Croatian Museum Association, throughout Croatia on January 26. Added value from the philately point of view was the printing of the third commemorative envelope of the HT Museum, with of course, a specially designed stamp (artwork by Ivica Librić), which commemorated the major anniversary in Croatian telecom, the 120th anniversary of the first public telephone network in Zagreb coming on stream.

The information that the telephone started working in Zagreb in 1881, only five years after its invention in 1876, and that the first public telephone network was brought on stream in 1887, only nine years after the first ever such construction (1878) in New Haven, America, are valuable data, for they show that Croatia in the second half of the 19th century was taking part in these very important processes in the development of telecommunications at the very beginnings of telephony.

Because of the importance of telecommunications in the current time of general globalisation, the HT Museum initiated a campaign to place a memorial plaque on the façade of the building at 2 Krvavi Most (a street in Zagreb), in which, 120 years ago, the first telephone exchange for public telephone traffic in Croatia was set to work.